6 PROLOOG (r. 1-166): HET ARMZALIGE BESTAAN VAN ELEKTRA

b. Elektra gaat water halen (r. 54-81)

(Elektra komt uit de boerderij met een waterkruik op haar hoofd.)

ΗΛΕΚΤΡΑ
Ὦ νὺξ μέλαινα, χρυσέων ἄστρων τροφέ,
ἐν ᾗ τόδ᾽ ἄγγος τῷδ᾽ ἐφεδρεῦον κάρᾳ
φέρουσα πηγὰς ποταμίας μετέρχομαι -
οὐ δή τι χρείας ἐς τοσόνδ᾽ ἀφιγμένη,
ἀλλ᾽ ὡς ὕβριν δείξωμεν Αἰγίσθου θεοῖς -
γόους τ᾽ ἀφίημ᾽ αἰθέρ᾽ ἐς μέγαν πατρί.
Ἡ γὰρ πανώλης Τυνδαρίς, μήτηρ ἐμή,
ἐξέβαλέ μ᾽ οἴκων, χάριτα τιθεμένη πόσει,
τεκοῦσα δ᾽ ἄλλους παῖδας Αἰγίσθῳ πάρα
πάρεργ᾽ Ὀρέστην κἀμὲ ποιεῖται δόμων.
ΑΥΤΟΥΡΓΟΣ
Τί γὰρ τάδ᾽, ὦ δύστην᾽, ἐμὴν μοχθεῖς χάριν
πόνους ἔχουσα, πρόσθεν εὖ τεθραμμένη,
καὶ ταῦτ᾽ ἐμοῦ λέγοντος οὐκ ἀφίστασαι;
Ηλ. Ἐγώ σ᾽ ἴσον θεοῖσιν ἡγοῦμαι φίλον·
ἐν τοῖς ἐμοῖς γὰρ οὐκ ἐνύβρισας κακοῖς.
Μεγάλη δὲ θνητοῖς μοῖρα συμφορᾶς κακῆς
ἰατρὸν εὑρεῖν, ὡς ἐγὼ σὲ λαμβάνω.
Δεῖ δή με κἀκέλευστον εἰς ὅσον σθένω
μόχθου ᾽πικουφίζουσαν, ὡς ῥᾷον φέρῃς,
συνεκκομίζειν σοι πόνους. Ἅλις δ᾽ ἔχεις
τἄξωθεν ἔργα, τἀν δόμοις δ᾽ ἡμᾶς χρεὼν
ἐξευτρεπίζειν. Εἰσιόντι δ᾽ ἐργάτῃ

θύραθεν ἡδὺ τἄνδον εὑρίσκειν καλῶς.
Αυ. Εἴ τοι δοκεῖ σοι, στεῖχε· καὶ γὰρ οὐ πρόσω
πηγαὶ μελάθρων τῶνδ᾽. Ἐγὼ δ᾽ ἅμ᾽ ἡμέρᾳ
βοῦς εἰς ἀρούρας ἐσβαλὼν σπερῶ γύας.
Ἀργὸς γὰρ οὐδεὶς θεοὺς ἔχων ἀνὰ στόμα
βίον δύναιτ᾽ ἂν ξυλλέγειν ἄνευ πόνου.

(De Boer en Elektra gaan van het toneel af.)

c. Orestes en Pylades op verkenning (r. 82-111)

(Orestes en Pylades, vergezeld door twee dienaren, komen in de buurt van de boerderij.)

ΟΡΕΣΤΗΣ

Πυλάδη, σὲ γὰρ δὴ πρῶτον ἀνθρώπων ἐγὼ
πιστὸν νομίζω καὶ φίλον ξένον τ᾽ ἐμοί·
μόνος δ᾽ Ὀρέστην τόνδ᾽ ἐθαύμαζες φίλων
πράσσονθ᾽ ἃ πράσσω, δείν᾽ ὑπ᾽ Αἰγίσθου παθών,
ὅς μου κατέκτα πατέρα χἡ πανώλεθρος
μήτηρ. Ἀφῖγμαι δ᾽ ἐκ θεοῦ μυστηρίων
Ἀργεῖον οὖδας οὐδενὸς ξυνειδότος,
φόνον φονεῦσι πατρὸς ἀλλάξων ἐμοῦ.
Νυκτὸς δὲ τῆσδε πρὸς τάφον μολὼν πατρὸς
δάκρυά τ᾽ ἔδωκα καὶ κόμης ἀπηρξάμην
πυρᾷ τ᾽ ἐπέσφαξ᾽ αἷμα μηλείου φόνου,
λαθὼν τυράννους οἳ κρατοῦσι τῆσδε γῆς.
Καὶ τειχέων μὲν ἐντὸς οὐ βαίνω πόδα,
δυοῖν δ᾽ ἅμιλλαν ξυντιθεὶς ἀφικόμην
πρὸς τέρμονας γῆς τῆσδ᾽, ἵν᾽ ἐκβάλω πόδα
ἄλλην ἐπ᾽ αἶαν εἴ μέ τις γνοίη σκοπῶν,
ζητῶν τ᾽ ἀδελφήν - φασὶ γάρ νιν ἐν γάμοις
ζευχθεῖσαν οἰκεῖν οὐδὲ παρθένον μένειν -
ὡς συγγένωμαι καὶ φόνου συνεργάτιν
λαβὼν τά γ᾽ εἴσω τειχέων σαφῶς μάθω.
Νῦν οὖν - ἕω γὰρ λευκὸν ὄμμ᾽ ἀναίρεται -
ἔξω τρίβου τοῦδ᾽ ἴχνος ἀλλαξώμεθα.
Ἠ γάρ τις ἀροτὴρ ἤ τις οἰκέτις γυνὴ
φανήσεται νῷν, ἥντιν᾽ ἱστορήσομεν
εἰ τούσδε ναίει σύγγονος τόπους ἐμή.

(Elektra keert terug met een volle kruik water zonder Orestes en Pylades te zien.)

᾿Αλλ᾿ εἰσορῶ γὰρ τήνδε πρόσπολόν τινα
πηγαῖον ἄχθος ἐν κεκαρμένῳ κάρᾳ
φέρουσαν, ἐζώμεσθα κἀκπυθώμεθα
δούλης γυναικός, ἤν τι δεξώμεσθ᾿ ἔπος
ἐφ᾿ οἷσι, Πυλάδη, τήνδ᾿ ἀφίγμεθα χθόνα.

(Orestes en Pylades verbergen zich.)

8 EERSTE EPEISODION (r. 213-431): GASTVRIJ ONTHAAL VOOR DE ‘VREEMDELING’

b. Orestes en Elektra praten verder (274-289)

Ορ. Τί δῆτ᾽ Ὀρέστης πρὸς τάδ᾽, Ἄργος ἢν μόλῃ;
Ηλ. Ἤρου τόδ᾽; Αἰσχρόν γ᾽ εἶπας· οὐ γὰρ νῦν ἀκμή;
Ορ. Ἐλθὼν δὲ δὴ πῶς φονέας ἂν κτάνοι πατρός;
Ηλ. Τολμῶν ὑπ᾽ ἐχθρῶν οἷ᾽ ἐτολμήθη †πατήρ†.
Ορ. Ἦ καὶ μετ᾽ αὐτοῦ μητέρ᾽ ἂν τλαίης κτανεῖν;
Ηλ. Ταὐτῷ γε πελέκει τῷ πατὴρ ἀπώλετο.
Ορ. Λέγω τάδ᾽ αὐτῷ, καὶ βέβαια τἀπὸ σοῦ;
Ηλ. Θάνοιμι μητρὸς αἷμ᾽ ἐπισφάξασ᾽ ἐμῆς.
Ορ. Φεῦ· εἴθ᾽ ἦν Ὀρέστης πλησίον κλύων τάδε.
Ηλ. Ἀλλ᾽, ὦ ξέν᾽, οὐ γνοίην ἂν εἰσιδοῦσά νιν.
Ορ. Νέα γάρ, οὐδὲν θαῦμ᾽, ἀπεζεύχθης νέου.
Ηλ. Εἷς ἂν μόνος νιν τῶν ἐμῶν γνοίη φίλων.
Ορ. Ἆρ᾽ ὃν λέγουσιν αὐτὸν ἐκκλέψαι φόνου;
Ηλ. Πατρός γε παιδαγωγὸς ἀρχαῖος γέρων.
Ορ. Ὁ κατθανὼν δὲ σὸς πατὴρ τύμβου κυρεῖ;
Ηλ. Ἔκυρσεν ὡς ἔκυρσεν, ἐκβληθεὶς δόμων.

c. Elektra vertelt Orestes en het Koor over haar situatie (r. 290-338)

Ορ. Οἴμοι, τόδ᾽ οἷον εἶπας· αἴσθησις γὰρ οὖν
καὶ τῶν θυραίων πημάτων δάκνει βροτούς.
Λέξον δ᾽, ἵν᾽ εἰδὼς σῷ κασιγνήτῳ φέρω
λόγους ἀτερπεῖς ἀλλ᾽ ἀναγκαίους κλύειν.
Ἔνεστι δ᾽ οἶκτος ἀμαθίᾳ μὲν οὐδαμοῦ,
σοφοῖσι δ᾽ ἀνδρῶν· καὶ γὰρ οὐδ᾽ ἀζήμιον
γνώμην ἐνεῖναι τοῖς σοφοῖς λίαν σοφήν.
Χο. Κἀγὼ τὸν αὐτὸν τῷδ᾽ ἔρον ψυχῆς ἔχω.
Πρόσω γὰρ ἄστεως οὖσα τἀν πόλει κακὰ
οὐκ οἶδα, νῦν δὲ βούλομαι κἀγὼ μαθεῖν.
Ηλ. Λέγοιμ᾽ ἄν, εἰ χρή· χρὴ δὲ πρὸς φίλον λέγειν
τύχας βαρείας τὰς ἐμὰς κἀμοῦ πατρός.
Ἐπεὶ δὲ κινεῖς μῦθον, ἱκετεύω, ξένε,
ἄγγελλ᾽ Ὀρέστῃ τἀμὰ κἀκείνου κακά,
πρῶτον μὲν οἵοις ἐν πέπλοις αὐλίζομαι,
πίνῳ θ᾽ ὅσῳ βέβριθ᾽, ὑπὸ στέγαισί τε
οἵαισι ναίω βασιλικῶν ἐκ δωμάτων,
αὐτὴ μὲν ἐκμοχθοῦσα κερκίσιν πέπλους
[ἢ γυμνὸν ἕξω σῶμα καὶ στερήσομαι],
αὐτὴ δὲ πηγὰς ποταμίους φορουμένη,
ἀνέορτος ἱερῶν καὶ χορῶν τητωμένη.
Ἀναίνομαι γυναῖκας οὖσα παρθένος,
αἰσχύνομαι δὲ Κάστορ᾽, ὃς πρὶν ἐς θεοὺς
ἐλθεῖν ἔμ᾽ ἐμνήστευεν, οὖσαν ἐγγενῆ.
Μήτηρ δ᾽ ἐμὴ Φρυγίοισιν ἐν σκυλεύμασιν
θρόνῳ κάθηται, πρὸς δ᾽ ἕδραισιν Ἀσίδες
δμωαὶ στατίζουσ᾽, ἃς ἔπερσ᾽ ἐμὸς πατήρ,
Ἰδαῖα φάρη χρυσέαις ἐζευγμέναι

πόρπαισιν. Αἷμα δ᾽ ἔτι πατρὸς κατὰ στέγας
μέλαν σέσηπεν, ὃς δ᾽ ἐκεῖνον ἔκτανεν
ἐς ταὐτὰ βαίνων ἅρματ᾽ ἐκφοιτᾷ πατρί,
καὶ σκῆπτρ᾽ ἐν οἷς Ἕλλησιν ἐστρατηλάτει
μιαιφόνοισι χερσὶ γαυροῦται λαβών.
Ἀγαμέμνονος δὲ τύμβος ἠτιμασμένος
οὔπω χοάς ποτ᾽ οὐδὲ κλῶνα μυρσίνης
ἔλαβε, πυρὰ δὲ χέρσος ἀγλαϊσμάτων.
Μέθῃ δὲ βρεχθεὶς τῆς ἐμῆς μητρὸς πόσις
ὁ κλεινός, ὡς λέγουσιν, ἐνθρῴσκει τάφῳ,
πέτροις τε λεύει μνῆμα λάϊνον πατρός,
καὶ τοῦτο τολμᾷ τοὔπος εἰς ἡμᾶς λέγειν·
‘Ποῦ παῖς Ὀρέστης; Ἆρά σοι τύμβῳ καλῶς
παρὼν ἀμύνει;’ Ταῦτ᾽ ἀπὼν ὑβρίζεται.
Ἀλλ᾽, ὦ ξέν᾽, ἱκετεύω σ᾽, ἀπάγγειλον τάδε.
Πολλοὶ δ᾽ ἐπιστέλλουσιν, ἑρμηνεὺς δ᾽ ἐγώ,
αἱ χεῖρες, ἡ γλῶσσ᾽, ἡ ταλαίπωρός τε φρήν,
κάρα τ᾽ ἐμὸν ξυρῆκες ὅ τ᾽ ἐκεῖνον τεκών.
Αἰσχρὸν γάρ, εἰ πατὴρ μὲν ἐξεῖλεν Φρύγας,
ὁ δ᾽ ἄνδρ᾽ ἕν᾽ εἷς ὢν οὐ δυνήσεται κτανεῖν,
νέος πεφυκὼς κἀξ ἀμείνονος πατρός.

10 TWEEDE EPEISODION (r. 487-698): ΕΚΕΙΝΟΣ ΕΙ ΣΥ;

a. De herkenningstekens (r. 487-546)

Ηλ. Οὐκ οἶσθ᾽, Ὀρέστης ἡνίκ᾽ ἐκπίπτει χθονός,
νέαν μ᾽ ἔτ᾽ οὖσαν; Εἰ δὲ κἄκρεκον πέπλους,
πῶς ἂν τότ᾽ ὢν παῖς ταὐτὰ νῦν ἔχοι φάρη,
εἰ μὴ ξυναύξοινθ᾽ οἱ πέπλοι τῷ σώματι;
Ἀλλ᾽ ἤ τις αὐτοῦ τάφον ἐποικτίρας ξένος
†ἐκείρατ᾽ ἢ τῆσδε σκοποὺς λαβὼν χθονός†.

b. De herkenningsscène (r. 547-584)

ΠΡΕΣΒΥΣ

Οἱ δὲ ξένοι ποῦ; Βούλομαι γὰρ εἰσιδὼν
αὐτοὺς ἐρέσθαι σοῦ κασιγνήτου πέρι.

Ηλ. Οἵδ᾽ ἐκ δόμων βαίνουσι λαιψηρῷ ποδί.

(Orestes en Pylades komen het huis uit.)

Πρ. Ἀλλ᾽ εὐγενεῖς μέν, ἐν δὲ κιβδήλῳ τόδε·
πολλοὶ γὰρ ὄντες εὐγενεῖς εἰσιν κακοί.
Ὅμως δὲ χαίρειν τοὺς ξένους προσεννέπω.

Ορ. Χαῖρ᾽, ὦ γεραιέ. Τοῦ ποτ᾽, Ἠλέκτρα, τόδε
παλαιὸν ἀνδρὸς λείψανον φίλων κυρεῖ;

Ηλ. Οὗτος τὸν ἁμὸν πατέρ᾽ ἔθρεψεν, ὦ ξένε.

Ορ. Τί φῄς; Ὅδ᾽ ὃς σὸν ἐξέκλεψε σύγγονον;

Ηλ. Ὅδ᾽ ἔσθ᾽ ὁ σώσας κεῖνον, εἴπερ ἔστ᾽ ἔτι.

(De Oude Man staart naar Orestes.)

Ορ. Ἔα·
Τί μ᾽ ἐσδέδορκεν ὥσπερ ἀργύρου σκοπῶν
λαμπρὸν χαρακτῆρ᾽; Ἦ προσεικάζει μέ τῳ;

Ηλ. Ἴσως Ὀρέστου σ᾽ ἥλιχ᾽ ἥδεται βλέπων.

Ορ. Φίλου γε φωτός. Τί δὲ κυκλεῖ πέριξ πόδα;

Ηλ. Καὐτὴ τόδ᾽ εἰσορῶσα θαυμάζω, ξένε.

Πρ. Ὦ πότνι᾽, εὔχου, θύγατερ Ἠλέκτρα, θεοῖς.

Ηλ. Τί τῶν ἀπόντων ἢ τί τῶν ὄντων πέρι;

Πρ. Λαβεῖν φίλον θησαυρόν, ὃν φαίνει θεός.

Ηλ. Ἰδού· καλῶ θεούς. Ἢ τί δὴ λέγεις, γέρον;

Πρ. Βλέψον νυν ἐς τόνδ᾽, ὦ τέκνον, τὸν φίλτατον.

Ηλ. Πάλαι δέδορκα· μὴ σύ γ᾽ οὐκέτ᾽ εὖ φρονεῖς;

Πρ. Οὐκ εὖ φρονῶ ᾽γὼ σὸν κασίγνητον βλέπων;

Ηλ. Πῶς εἶπας, ὦ γεραί᾽, ἀνέλπιστον λόγον;
Πρ. Ὁρᾶν Ὀρέστην τόνδε τὸν Ἀγαμέμνονος.
Ηλ. Ποῖον χαρακτῆρ᾽ εἰσιδών, ᾧ πείσομαι;
Πρ. Οὐλὴν παρ᾽ ὀφρύν, ἥν ποτ᾽ ἐν πατρὸς δόμοις
νεβρὸν διώκων σοῦ μέθ᾽ ᾑμάχθη πεσών.
Ηλ. Πῶς φῄς; Ὁρῶ μὲν πτώματος τεκμήριον.
Πρ. Ἔπειτα μέλλεις προσπίτνειν τοῖς φιλτάτοις;
Ηλ. Ἀλλ᾽ οὐκέτ᾽, ὦ γεραιέ· συμβόλοισι γὰρ
τοῖς σοῖς πέπεισμαι θυμόν.

(Elektra valt in de armen van Orestes.)

Ὦ χρόνῳ φανείς,
ἔχω σ᾽ ἀέλπτως - Ορ. Κἀξ ἐμοῦ γ᾽ ἔχῃ χρόνῳ.
Ηλ. Οὐδέποτε δόξασ᾽ - Ορ. Οὐδ᾽ ἐγὼ γὰρ ἤλπισα.
Ηλ. Ἐκεῖνος εἶ σύ; Ορ. Σύμμαχός γέ σοι μόνος·
ἢν δ᾽ ἀνσπάσωμαί γ᾽ ὃν μετέρχομαι βόλον
< >
πέποιθα δ᾽· ἢ χρὴ μηκέθ᾽ ἡγεῖσθαι θεούς,
εἰ τἄδικ᾽ ἔσται τῆς δίκης ὑπέρτερα.

d. Planning van de wraak (r. 596-670)

Ορ. Εἶέν· φίλας μὲν ἡδονὰς ἀσπασμάτων
ἔχω, χρόνῳ δὲ καὖθις αὐτὰ δώσομεν.
Σὺ δ᾽, ὦ γεραιέ, καίριος γὰρ ἤλυθες,
λέξον, τί δρῶν ἂν φονέα τεισαίμην πατρὸς
μητέρα τε <τὴν> κοινωνὸν ἀνοσίων γάμων;
Ἔστιν τί μοι κατ᾽ Ἄργος εὐμενὲς φίλων,
ἢ πάντ᾽ ἀνεσκευάσμεθ᾽, ὥσπερ αἱ τύχαι;
Τῷ ξυγγένωμαι; Νύχιος ἢ καθ᾽ ἡμέραν;
Ποίαν ὁδὸν τραπώμεθ᾽ εἰς ἐχθροὺς ἐμούς;
Πρ. Ὦ τέκνον, οὐδεὶς δυστυχοῦντί σοι φίλος.
Εὕρημα γάρ τοι χρῆμα γίγνεται τόδε,
κοινῇ μετασχεῖν τἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ.
Σὺ δ᾽ - ἐκ βάθρων γὰρ πᾶς ἀνῄρησαι φίλοις
οὐδ᾽ ἐλλέλοιπας ἐλπίδ᾽ - ἴσθι μου κλύων·
ἐν χειρὶ τῇ σῇ πάντ᾽ ἔχεις καὶ τῇ τύχῃ,
πατρῷον οἶκον καὶ πόλιν λαβεῖν σέθεν.
Ορ. Τί δῆτα δρῶντες τοῦδ᾽ ἂν ἐξικοίμεθα;
Πρ. Κτανὼν Θυέστου παῖδα σήν τε μητέρα.
Ορ. Ἥκω ᾽πὶ τόνδε στέφανον· ἀλλὰ πῶς λάβω;
Πρ. Τειχέων μὲν ἐλθὼν ἐντὸς οὐδ᾽ ἂν εἰ θέλοις.
Ορ. Φρουραῖς κέκασται δεξιαῖς τε δορυφόρων;
Πρ. Ἔγνως· φοβεῖται γάρ σε κοὐχ εὕδει σαφῶς.
Ορ. Εἶέν· σὺ δὴ τοὐνθένδε βούλευσον, γέρον.
Πρ. Τἄμ᾽ οὖν ἄκουσον· ἄρτι γάρ μ᾽ ἐσῆλθέ τι.
Ορ. Ἐσθλόν τι μηνύσειας, αἰσθοίμην δ᾽ ἐγώ.
Πρ. Αἴγισθον εἶδον, ἡνίχ᾽ εἷρπον ἐνθάδε.
Ορ. Προσηκάμην τὸ ῥηθέν. Ἐν ποίοις τόποις;

Πρ. Ἀγρῶν πέλας τῶνδ’, ἱπποφορβίων ἔπι.
Ορ. Τί δρῶνθ’; Ὁρῶ γὰρ ἐλπίδ’ ἐξ ἀμηχάνων.
Πρ. Νύμφαις ἐπόρσυν’ ἔροτιν, ὡς ἔδοξέ μοι.
Ορ. Τροφεῖα παίδων ἢ πρὸ μέλλοντος τόκου;
Πρ. Οὐκ οἶδα πλὴν ἕν· βουσφαγεῖν ὡπλίζετο.
Ορ. Πόσων μετ’ ἀνδρῶν; Ἠ μόνος δμώων μέτα;
Πρ. Οὐδεὶς παρῆν Ἀργεῖος, οἰκεία δὲ χείρ.
Ορ. Οὔ πού τις ὅστις γνωριεῖ μ’ ἰδών, γέρον;
Πρ. Δμῶες μέν εἰσιν, οἳ σέ γ’ οὐκ εἶδόν ποτε.
Ορ. Ἡμῖν ἂν εἶεν, εἰ κρατοῖμεν, εὐμενεῖς;
Πρ. Δούλων γὰρ ἴδιον τοῦτο, σοὶ δὲ σύμφορον.
Ορ. Πῶς οὖν ἂν αὐτῷ πλησιασθείην ποτέ;
Πρ. Στείχων ὅθεν σε βουθυτῶν ἐσόψεται.
Ορ. Ὁδὸν παρ’ αὐτήν, ὡς ἔοικ’, ἀγροὺς ἔχει;
Πρ. Ὅθεν <γ’> ἰδών σε δαιτὶ κοινωνὸν καλεῖ.
Ορ. Πικρόν γε συνθοινάτορ’, ἢν θεὸς θέλῃ.
Πρ. Τοὐνθένδε πρὸς τὸ πῖπτον αὐτὸς ἐννόει.
Ορ. Καλῶς ἔλεξας. Ἡ τεκοῦσα δ’ ἐστὶ ποῦ;
Πρ. Ἄργει· παρέσται δ’ οὖν πόσει θοίνην ἔπι.
Ορ. Τί δ’ οὐχ ἅμ’ ἐξωρμᾶτ’ ἐμὴ μήτηρ πόσει;
Πρ. Ψόγον τρέμουσα δημοτῶν ἐλείπετο.
Ορ. Ξυνῆχ’· ὕποπτος οὖσα γιγνώσκει πόλει.
Πρ. Τοιαῦτα· μισεῖται γὰρ ἀνόσιος γυνή.
Ορ. Πῶς οὖν; Ἐκείνην τόνδε τ’ ἐν ταὐτῷ κτενῶ;
Ηλ. Ἐγὼ φόνον γε μητρὸς ἐξαρτύσομαι.
Ορ. Καὶ μὴν ἐκεῖνά γ’ ἡ τύχη θήσει καλῶς.
Ηλ. Ὑπηρετείτω μὲν δυοῖν ὄντοιν ὅδε.
Πρ. Ἔσται τάδ’· εὑρίσκεις δὲ μητρὶ πῶς φόνον;
Ηλ. [Λέγ’, ὦ γεραιέ, τάδε Κλυταιμήστρᾳ μολών.]

Λεχώ μ᾽ ἀπάγγελλ᾽ οὖσαν ἄρσενος τόκῳ.
Πρ. Πότερα πάλαι τεκοῦσαν ἢ νεωστὶ δή;
Ηλ. Δέχ᾽ ἡλίους, ἐν οἷσιν ἁγνεύει λεχώ.
Πρ. Καὶ δὴ τί τοῦτο μητρὶ προσβάλλει φόνον;
Ηλ. Ἥξει κλυοῦσα λόχιά μου νοσήματα.
Πρ. Πόθεν; †Τί δ᾽† αὐτῇ σοῦ μέλειν δοκεῖς, τέκνον;
Ηλ. Ναί· καὶ δακρύσει γ᾽ ἀξίωμ᾽ ἐμῶν τόκων.
Πρ. Ἴσως· πάλιν μοι μῦθον ἐς καμπὴν ἄγε.
Ηλ. Ἐλθοῦσα μέντοι δῆλον ὡς ἀπόλλυται.
Πρ. Καὶ μὴν ἐπ᾽ αὐτάς γ᾽ εἶσι σῶν δόμων πύλας.
Ηλ. Οὔκουν τραπέσθαι σμικρὸν εἰς Ἅιδου τότε;
Πρ. Εἰ γὰρ θάνοιμι τοῦτ᾽ ἰδὼν ἐγώ ποτε.
Ηλ. Πρώτιστα μέν νυν τῷδ᾽ ὑφήγησαι, γέρον.
Πρ. Αἴγισθος ἔνθα νῦν θυηπολεῖ θεοῖς;
Ηλ. Ἔπειτ᾽ ἀπαντῶν μητρὶ τἀπ᾽ ἐμοῦ φράσον.
Πρ. Ὥστ᾽ αὐτά γ᾽ ἐκ σοῦ στόματος εἰρῆσθαι δοκεῖν.
Ηλ. *(Tegen Orestes)* Σὸν ἔργον ἤδη· πρόσθεν εἴληχας φόνου.
Ορ. Στείχοιμ᾽ ἄν, εἴ τις ἡγεμὼν γίγνοιθ᾽ ὁδοῦ.
Πρ. Καὶ μὴν ἐγὼ πέμποιμ᾽ ἂν οὐκ ἀκουσίως.

12 DERDE EPEISODION (r. 747-858): "AIGISTHOS IS DOOD!"

b. De dood van Aigisthos (r. 761-858)

ΑΓΓΕΛΟΣ

Ὦ καλλίνικοι παρθένοι Μυκηνίδες,
νικῶντ᾽ Ὀρέστην πᾶσιν ἀγγέλλω φίλοις,
Ἀγαμέμνονος δὲ φονέα κείμενον πέδῳ
Αἴγισθον· ἀλλὰ θεοῖσιν εὔχεσθαι χρεών.
Ηλ. Τίς δ᾽ εἶ σύ; Πῶς μοι πιστὰ σημαίνεις τάδε;
Αγ. Οὐκ οἶσθ᾽ ἀδελφοῦ μ᾽ εἰσορῶσα πρόσπολον;
Ηλ. Ὦ φίλτατ᾽, ἔκ τοι δείματος δυσγνωσίαν
εἶχον προσώπου· νῦν δὲ γιγνώσκω σε δή.
Τί φῄς; Τέθνηκε πατρὸς ἐμοῦ στυγνὸς φονεύς;
Αγ. Τέθνηκε· δίς σοι ταὔθ᾽, ἃ γοῦν βούλῃ, λέγω.
Ηλ. Ὦ θεοί, Δίκη τε πάνθ᾽ ὁρῶσ᾽, ἦλθές ποτε.
Ποίῳ τρόπῳ δὲ καὶ τίνι ῥυθμῷ φόνου
κτείνει Θυέστου παῖδα; Βούλομαι μαθεῖν.
Αγ. Ἐπεὶ μελάθρων τῶνδ᾽ ἀπήραμεν πόδα,
ἐσβάντες ᾖμεν δίκροτον εἰς ἁμαξιτὸν
ἔνθ᾽ ἦν ὁ καινὸς τῶν Μυκηναίων ἄναξ.
Κυρεῖ δὲ κήποις ἐν καταρρύτοις βεβώς,
δρέπων τερείνης μυρσίνης κάρᾳ πλόκους·
ἰδὼν δ᾽ ἀΰτεῖ· 'Χαίρετ᾽, ὦ ξένοι· τίνες
πόθεν πορεύεσθ᾽, ἔστε τ᾽ ἐκ ποίας χθονός;'
Ὁ δ᾽ εἶπ᾽ Ὀρέστης· 'Θεσσαλοί· πρὸς δ᾽ Ἀλφεὸν
θύσοντες ἐρχόμεσθ᾽ Ὀλυμπίῳ Διί.'
Κλυὼν δὲ ταῦτ᾽ Αἴγισθος ἐννέπει τάδε·
'Νῦν μὲν παρ᾽ ἡμῖν χρὴ συνεστίους ἐμοὶ

θοίνης γενέσθαι· τυγχάνω δὲ βουθυτῶν
Νύμφαις· ἑῷοι δ' ἐξαναστάντες λέχους
ἐς ταὐτὸν ἥξετ'. Ἀλλ' ἴωμεν ἐς δόμους' -
καὶ ταῦθ' ἅμ' ἠγόρευε καὶ χερὸς λαβὼν
παρῆγεν ἡμᾶς - 'οὐδ' ἀπαρνεῖσθαι χρεών'.
Ἐπεὶ δ' ἐν οἴκοις ἦμεν, ἐννέπει τάδε·
'Λούτρ' ὡς τάχιστα τοῖς ξένοις τις αἱρέτω,
ὡς ἀμφὶ βωμὸν στῶσι χερνίβων πέλας.'
Ἀλλ' εἶπ' Ὀρέστης· 'Ἀρτίως ἡγνίσμεθα
λουτροῖσι καθαροῖς ποταμίων ῥείθρων ἄπο.
Εἰ δὲ ξένους ἀστοῖσι συνθύειν χρεών,
Αἴγισθ', ἕτοιμοι κοὐκ ἀπαρνούμεσθ', ἄναξ.'
Τοῦτον μὲν οὖν μεθεῖσαν ἐκ μέσου λόγον·
λόγχας δὲ θέντες, δεσπότου φρουρήματα,
δμῶες πρὸς ἔργον πάντες ἵεσαν χέρας·
οἱ μὲν σφαγεῖον ἔφερον, οἳ δ' ᾖρον κανᾶ,
ἄλλοι δὲ πῦρ ἀνῆπτον ἀμφί τ' ἐσχάραις
λέβητας ὤρθουν· πᾶσα δ' ἐκτύπει στέγη.
Λαβὼν δὲ προχύτας μητρὸς εὐνέτης σέθεν
ἔβαλλε βωμούς, τοιάδ' ἐννέπων ἔπη·
'Νύμφαι πετραῖαι, πολλάκις με βουθυτεῖν
καὶ τὴν κατ' οἴκους Τυνδαρίδα δάμαρτ' ἐμὴν
πράσσοντας ὡς νῦν, τοὺς δ' ἐμοὺς ἐχθροὺς κακῶς' -
λέγων Ὀρέστην καὶ σέ. Δεσπότης δ' ἐμὸς
τἀναντί' ηὔχετ', οὐ γεγωνίσκων λόγους,
λαβεῖν πατρῷα δώματ'. Ἐκ κανοῦ δ' ἑλὼν
Αἴγισθος ὀρθὴν σφαγίδα, μοσχείαν τρίχα
τεμὼν ἐφ' ἁγνὸν πῦρ ἔθηκε δεξιᾷ,
κἄσφαξ' ἐπ' ὤμων μόσχον ὡς ἦραν χεροῖν

δμῶες, λέγει δὲ σῷ κασιγνήτῳ τάδε·
‘Ἓν τῶν καλῶν κομποῦσι τοῖσι Θεσσαλοῖς
εἶναι τόδ’, ὅστις ταῦρον ἀρταμεῖ καλῶς
ἵππους τ’ ὀχμάζει· λαβὲ σίδηρον, ὦ ξένε,
δεῖξόν τε φήμην ἔτυμον ἀμφὶ Θεσσαλῶν.’
Ὁ δ’ εὐκρότητον Δωρίδ’ ἁρπάσας χεροῖν,
ῥίψας ἀπ’ ὤμων εὐπρεπῆ πορπάματα,
Πυλάδην μὲν εἵλετ’ ἐν πόνοις ὑπηρέτην,
δμῶας δ’ ἀπωθεῖ· καὶ λαβὼν μόσχου πόδα
λευκὰς ἐγύμνου σάρκας ἐκτείνων χερί,
θᾶσσον δὲ βύρσαν ἐξέδειρεν ἢ δρομεὺς
δισσοὺς διαύλους ἱππίους διήνυσεν,
κἀνεῖτο λαγόνας. Ἱερὰ δ’ ἐς χεῖρας λαβὼν
Αἴγισθος ἤθρει. Καὶ λοβὸς μὲν οὐ προσῆν
σπλάγχνοις, πύλαι δὲ καὶ δοχαὶ χολῆς πέλας
κακὰς ἔφαινον τῷ σκοποῦντι προσβολάς.
Χὠ μὲν σκυθράζει, δεσπότης δ’ ἀνιστορεῖ·
‘Τί χρῆμ’ ἀθυμεῖς;’ - ‘Ὦ ξέν’, ὀρρωδῶ τινα
δόλον θυραῖον. Ἔστι δ’ ἔχθιστος βροτῶν
Ἀγαμέμνονος παῖς πολέμιός τ’ ἐμοῖς δόμοις.’
Ὁ δ’ εἶπε· ‘Φυγάδος δῆτα δειμαίνεις δόλον,
πόλεως ἀνάσσων; Οὐχ, ὅπως παστήρια
θοινασόμεσθα, Φθιάδ’ ἀντὶ Δωρικῆς
οἴσει τις ἡμῖν κοπίδ’, ἀναρρήξω χέλυν;’
Λαβὼν δὲ κόπτει. Σπλάγχνα δ’ Αἴγισθος λαβὼν
ἤθρει διαιρῶν. Τοῦ δὲ νεύοντος κάτω
ὄνυχας ἐπ’ ἄκρους στὰς κασίγνητος σέθεν
ἐς σφονδύλους ἔπαισε, νωτιαῖα δὲ
ἔρρηξεν ἄρθρα· πᾶν δὲ σῶμ’ ἄνω κάτω

ἤσπαιρεν ἠλέλιζε δυσθνῄσκων φόνῳ.
Δμῶες δ᾽ ἰδόντες εὐθὺς ᾖξαν ἐς δόρυ,
πολλοὶ μάχεσθαι πρὸς δύ᾽· ἀνδρείας δ᾽ ὕπο
ἔστησαν ἀντίπρῳρα σείοντες βέλη
Πυλάδης Ὀρέστης τ᾽. Εἶπε δ᾽· ‘Οὐχὶ δυσμενὴς
ἥκω πόλει τῇδ᾽ οὐδ᾽ ἐμοῖς ὀπάοσιν,
φονέα δὲ πατρὸς ἀντετιμωρησάμην
τλήμων Ὀρέστης· ἀλλὰ μή με καίνετε,
πατρὸς παλαιοὶ δμῶες.’ Οἱ δ᾽, ἐπεὶ λόγων
ἤκουσαν, ἔσχον κάμακας· ἐγνώσθη δ᾽ ὑπὸ
γέροντος ἐν δόμοισιν ἀρχαίου τινός.
Στέφουσι δ᾽ εὐθὺς σοῦ κασιγνήτου κάρα
χαίροντες ἀλαλάζοντες. Ἔρχεται δὲ σοὶ
κάρα ᾽πιδείξων οὐχὶ Γοργόνος φέρων
ἀλλ᾽ ὃν στυγεῖς, Αἴγισθον. Αἷμα δ᾽ αἵματος
πικρὸς δανεισμὸς ἦλθε τῷ θανόντι νῦν.

(De bode verlaat het toneel.)

14 VIERDE EPEISODION (r. 880-1146): KLYTAIMESTRA IN DE VAL GELOKT

b. Elektra lucht haar hart tegenover het lijk van Aigisthos (r. 907-958)

Ηλ. *(Spreekt tegen het lijk van Aigisthos)*

Εἶέν· τίν᾽ ἀρχὴν πρῶτά σ᾽ ἐξείπω κακῶν,
ποίας τελευτάς; Τίνα μέσον τάξω λόγον;
Καὶ μὴν δι᾽ ὄρθρων γ᾽ οὔποτ᾽ ἐξελίμπανον
θρυλοῦσ᾽ ἅ γ᾽ εἰπεῖν ἤθελον κατ᾽ ὄμμα σόν,
εἰ δὴ γενοίμην δειμάτων ἐλευθέρα
τῶν πρόσθε. Νῦν οὖν ἐσμεν· ἀποδώσω δέ σοι
ἐκεῖν᾽ ἅ σε ζῶντ᾽ ἤθελον λέξαι κακά.
Ἀπώλεσάς με κὠρφανὴν φίλου πατρὸς
καὶ τόνδ᾽ ἔθηκας, οὐδὲν ἠδικημένος,
κἄγημας αἰσχρῶς μητέρ᾽ ἄνδρα τ᾽ ἔκτανες
στρατηλατοῦνθ᾽ Ἕλλησιν, οὐκ ἐλθὼν Φρύγας.
Ἐς τοῦτο δ᾽ ἦλθες ἀμαθίας ὥστ᾽ ἤλπισας
ὡς ἐς σὲ μὲν δὴ μητέρ᾽ οὐχ ἕξοις κακὴν
γήμας, ἐμοῦ δὲ πατρὸς ἠδίκει λέχη.
Ἴστω δ᾽, ὅταν τις διολέσας δάμαρτά του
κρυπταῖσιν εὐναῖς εἶτ᾽ ἀναγκασθῇ λαβεῖν,
δύστηνός ἐστιν, εἰ δοκεῖ τὸ σωφρονεῖν
ἐκεῖ μὲν αὐτὴν οὐκ ἔχειν, παρ᾽ οἷ δ᾽ ἔχειν.
Ἄλγιστα δ᾽ ᾤκεις, οὐ δοκῶν οἰκεῖν κακῶς·
ᾔδησθα γὰρ δῆτ᾽ ἀνόσιον γήμας γάμον,
μήτηρ δὲ σ᾽ ἄνδρα δυσσεβῆ κεκτημένη.
Ἄμφω πονηρὼ δ᾽ ὄντ᾽ ἀνῃρεῖσθον τύχην
κείνη τε τὴν σὴν καὶ σὺ τὴν κείνης κακήν.
Πᾶσιν δ᾽ ἐν Ἀργείοισιν ἤκουες τάδε·
‘Ὁ τῆς γυναικός, οὐχὶ τἀνδρὸς ἡ γυνή.’

Καίτοι τόδ᾽ αἰσχρόν, προστατεῖν γε δωμάτων
γυναῖκα, μὴ τὸν ἄνδρα· κἀκείνους στυγῶ
τοὺς παῖδας, ὅστις τοῦ μὲν ἄρσενος πατρὸς
οὐκ ὠνόμασται, τῆς δὲ μητρὸς ἐν πόλει.
Ἐπίσημα γὰρ γήμαντι καὶ μείζω λέχη
τἀνδρὸς μὲν οὐδείς, τῶν δὲ θηλειῶν λόγος.
Ὃ δ᾽ ἠπάτα σε πλεῖστον οὐκ ἐγνωκότα,
ηὔχεις τις εἶναι τοῖσι χρήμασι σθένων·
τὰ δ᾽ οὐδὲν εἰ μὴ βραχὺν ὁμιλῆσαι χρόνον.
Ἡ γὰρ φύσις βέβαιος, οὐ τὰ χρήματα.
Ἡ μὲν γὰρ αἰεὶ παραμένουσ᾽ αἴρει κακά·
ὁ δ᾽ ὄλβος ἀδίκως καὶ μετὰ σκαιῶν ξυνὼν
ἐξέπτατ᾽ οἴκων, σμικρὸν ἀνθήσας χρόνον.
Ἃ δ᾽ ἐς γυναῖκας, παρθένῳ γὰρ οὐ καλὸν
λέγειν, σιωπῶ, γνωρίμως δ᾽ αἰνίξομαι.
Ὕβριζες, ὡς δὴ βασιλικοὺς ἔχων δόμους
κάλλει τ᾽ ἀραρώς. Ἀλλ᾽ ἔμοιγ᾽ εἴη πόσις
μὴ παρθενωπὸς ἀλλὰ τἀνδρείου τρόπου.
Τὰ γὰρ τέκν᾽ αὐτῶν Ἄρεος ἐκκρεμάννυται,
τὰ δ᾽ εὐπρεπῆ δὴ κόσμος ἐν χοροῖς μόνον.
Ἔρρ᾽, οὐδὲν εἰδὼς ὧν ἐφευρεθεὶς χρόνῳ
δίκην δέδωκας. Ὧδέ τις κακοῦργος ὢν
μή μοι τὸ πρῶτον βῆμ᾽ ἐὰν δράμῃ καλῶς
νικᾶν δοκείτω τὴν Δίκην, πρὶν ἂν πέρας
γραμμῆς ἵκηται καὶ τέλος κάμψῃ βίου.
Χο. Ἔπραξε δεινά, δεινὰ δ᾽ ἀντέδωκέ σοι
καὶ τῷδ᾽· ἔχει γὰρ ἡ Δίκη μέγα σθένος.

c. Orestes’ twijfel (r. *959-987*)

Ηλ. Εἶέν· κομίζειν τοῦδε σῶμ᾽ ἔσω χρεὼν
σκότῳ τε δοῦναι, δμῶες, ὡς, ὅταν μόλῃ
μήτηρ, σφαγῆς πάροιθε μὴ ᾽σίδῃ νεκρόν.
(De dienaren van Orestes brengen het lijk van Aigisthos naar binnen.)
Ορ. Ἐπίσχες· ἐμβάλωμεν εἰς ἄλλον λόγον.
Ηλ. Τί δ᾽; Ἐκ Μυκηνῶν μῶν βοηδρόμους ὁρᾷς;
Ορ. Οὔκ, ἀλλὰ τὴν τεκοῦσαν ἥ μ᾽ ἐγείνατο.
Ηλ. Καλῶς ἄρ᾽ ἄρκυν ἐς μέσην πορεύεται.
Ορ. Καὶ μὴν ὄχοις γε καὶ στολῇ λαμπρύνεται.
<Ηλ. >
Ορ. Τί δῆτα δρῶμεν; Μητέρ᾽ ἦ φονεύσομεν;
Ηλ. Μῶν σ᾽ οἶκτος εἷλε, μητρὸς ὡς εἶδες δέμας;
Ορ. Φεῦ·
πῶς γὰρ κτάνω νιν, ἥ μ᾽ ἔθρεψε κἄτεκεν;
Ηλ. Ὥσπερ πατέρα σὸν ἥδε κἀμὸν ὤλεσεν.
Ορ. Ὦ Φοῖβε, πολλήν γ᾽ ἀμαθίαν ἐθέσπισας.
Ηλ. Ὅπου δ᾽ Ἀπόλλων σκαιὸς ᾖ, τίνες σοφοί;
Ορ. Ὅστις μ᾽ ἔχρησας μητέρ᾽, ἣν οὐ χρῆν, κτανεῖν.
Ηλ. Βλάπτῃ δὲ δὴ τί πατρὶ τιμωρῶν σέθεν;
Ορ. Μητροκτόνος νῦν φεύξομαι, τόθ᾽ ἁγνὸς ὤν.
Ηλ. Καὶ μή γ᾽ ἀμύνων πατρὶ δυσσεβὴς ἔσῃ.
Ορ. Ἐγὼ δὲ μητρί γ᾽ οὐ φόνου δώσω δίκας;
Ηλ. Τί δ᾽ ἢν πατρῴαν διαμεθῇς τιμωρίαν;
Ορ. Ἆρ᾽ αὔτ᾽ ἀλάστωρ εἶπ᾽ ἀπεικασθεὶς θεῷ;
Ηλ. Ἱερὸν καθίζων τρίποδ᾽; Ἐγὼ μὲν οὐ δοκῶ.
Ορ. Οὐ τἂν πιθοίμην εὖ μεμαντεῦσθαι τάδε.
Ηλ. Οὐ μὴ κακισθεὶς εἰς ἀνανδρίαν πεσῇ,

ἀλλ᾽ εἶ τὸν αὐτὸν τῇδ᾽ ὑποστήσων δόλον
ᾧ καὶ πόσιν καθεῖλεν †Αἴγισθον κτανών†;

Ορ. Ἔσειμι· δεινοῦ δ᾽ ἄρχομαι προβήματος,
καὶ δεινὰ δράσω. Θεοῖσι δ᾽ εἰ δοκεῖ τάδε,
ἔστω· πικρὸν δ᾽ οὐχ ἡδὺ τἀγώνισμά μοι.

(Orestes gaat het huis van Elektra binnen.)

e. Agon: de verdediging van Klytaimestra (r. 1011-1054)

Κλ. Τοιαῦτα μέντοι σὸς πατὴρ βουλεύματα
ἐς οὓς ἐχρῆν ἥκιστ᾽ ἐβούλευσεν φίλων.
Λέξω δέ· καίτοι δόξ᾽ ὅταν λάβῃ κακὴ
γυναῖκα, γλώσσῃ πικρότης ἔνεστί τις,
ὡς μὲν παρ᾽ ἡμῖν, οὐ καλῶς· τὸ πρᾶγμα δὲ
μαθόντας, ἢν μὲν ἀξίως μισεῖν ἔχῃ,
στυγεῖν δίκαιον· εἰ δὲ μή, τί δεῖ στυγεῖν;
Ἡμᾶς δ᾽ ἔδωκε Τυνδάρεως τῷ σῷ πατρί
οὐχ ὥστε θνῄσκειν οὐδ᾽ ἃ γειναίμην ἐγώ.
Κεῖνος δὲ παῖδα τὴν ἐμὴν ᾽Αχιλλέως
λέκτροισι πείσας ᾤχετ᾽ ἐκ δόμων ἄγων
πρυμνοῦχον Αὖλιν, ἔνθ᾽ ὑπερτείνας πυρᾶς
λευκὴν διήμησ᾽ Ἰφιγόνης παρηΐδα.
Κεἰ μὲν πόλεως ἅλωσιν ἐξιώμενος
ἢ δῶμ᾽ ὀνήσων τἄλλα τ᾽ ἐκσῴζων τέκνα
ἔκτεινε πολλῶν μίαν ὕπερ, συγγνώστ᾽ ἂν ἦν.
Νῦν δ᾽ οὕνεχ᾽ Ἑλένη μάργος ἦν ὅ τ᾽ αὖ λαβὼν
ἄλοχον κολάζειν προδότιν οὐκ ἠπίστατο,
τούτων ἕκατι παῖδ᾽ ἐμὴν διώλεσεν.
Ἐπὶ τοῖσδε τοίνυν καίπερ ἠδικημένη
οὐκ ἠγριώμην οὐδ᾽ ἂν ἔκτανον πόσιν.
᾽Αλλ᾽ ἦλθ᾽ ἔχων μοι μαινάδ᾽ ἔνθεον κόρην
λέκτροις τ᾽ ἐπεισέφρηκε, καὶ νύμφα δύο
ἐν τοῖσιν αὑτοῖς δώμασιν κατεῖχ᾽ ὁμοῦ.
Μῶρον μὲν οὖν γυναῖκες, οὐκ ἄλλως λέγω·
ὅταν δ᾽, ὑπόντος τοῦδ᾽, ἁμαρτάνῃ πόσις
τἄνδον παρώσας λέκτρα, μιμεῖσθαι θέλει
γυνὴ τὸν ἄνδρα χἄτερον κτᾶσθαι φίλον.

Κἄπειτ᾿ ἐν ἡμῖν ὁ ψόγος λαμπρύνεται,
οἱ δ᾿ αἴτιοι τῶνδ᾿ οὐ κλύουσ᾿ ἄνδρες κακῶς.
Εἰ δ᾿ ἐκ δόμων ἥρπαστο Μενέλεως λάθρᾳ,
κτανεῖν μ᾿ Ὀρέστην χρῆν, κασιγνήτης πόσιν
Μενέλαον ὡς σώσαιμι; Σὸς δὲ πῶς πατὴρ
ἠνέσχετ᾿ ἂν ταῦτ᾿; Εἶτα τὸν μὲν οὐ θανεῖν
κτείνοντα χρῆν τἄμ᾿, ἐμὲ δὲ πρὸς κείνου παθεῖν;
Ἔκτειν᾿, ἐτρέφθην ἥνπερ ἦν πορεύσιμον
πρὸς τοὺς ἐκείνῳ πολεμίους. Φίλων γὰρ ἂν
τίς ἂν φόνου σοῦ πατρὸς ἐκοινώνησέ μοι;
Λέγ᾿ εἴ τι χρῄζεις κἀντίθες παρρησίᾳ,
ὅπως τέθνηκε σὸς πατὴρ οὐκ ἐνδίκως.

Χο. Δίκαι᾿ ἔλεξας, ἡ δίκη δ᾿ αἰσχρῶς ἔχει.
Γυναῖκα γὰρ χρὴ πάντα συγχωρεῖν πόσει,
ἥτις φρενήρης· ᾗ δὲ μὴ δοκεῖ τάδε,
οὐδ᾿ εἰς ἀριθμὸν τῶν ἐμῶν ἥκει λόγων.

f. Agon: het weerwoord van Elektra (r. 1055-1101)

<Ηλ.> Μέμνησο, μῆτερ, οὓς ἔλεξας ὑστάτους
λόγους, διδοῦσα πρὸς σέ μοι παρρησίαν.
Κλ. Καὶ νῦν γέ φημι κοὐκ ἀπαρνοῦμαι, τέκνον.
Ηλ. Ἆρ’ ἂν κλυοῦσα, μῆτερ, εἶτ’ ἔρξαις κακῶς;
Κλ. Οὔκ, εἴ τι τῇ σῇ γ’ ἡδὺ †προσθήσω† φρενί.
Ηλ. Λέγοιμ’ ἄν· ἀρχὴ δ’ ἥδε μοι προοιμίου·
εἴθ’ εἶχες, ὦ τεκοῦσα, βελτίους φρένας.
Τὸ μὲν γὰρ εἶδος αἶνον ἄξιον φέρειν
Ἑλένης τε καὶ σοῦ, δύο δ’ ἔφυτε συγγόνω,
ἄμφω ματαίω Κάστορός τ’ οὐκ ἀξίω.
Ἡ μὲν γὰρ ἁρπασθεῖσ’ ἑκοῦσ’ ἀπώλετο,
σὺ δ’ ἄνδρ’ ἄριστον Ἑλλάδος διώλεσας,
σκῆψιν προτείνουσ’ ὡς ὑπὲρ τέκνου πόσιν
ἔκτεινας· οὐ γάρ <σ’> ὡς ἔγωγ’ ἴσασιν εὖ.
Ἥτις, θυγατρὸς πρὶν κεκυρῶσθαι σφαγάς,
νέον τ’ ἀπ’ οἴκων ἀνδρὸς ἐξωρμημένου,
ξανθὸν κατόπτρῳ πλόκαμον ἐξήσκεις κόμης.
Γυνὴ δ’ ἀπόντος ἀνδρὸς ἥτις ἐκ δόμων
ἐς κάλλος ἀσκεῖ, διάγραφ’ ὡς οὖσαν κακήν.
Οὐδὲν γὰρ αὐτὴν δεῖ θύρασιν εὐπρεπὲς
φαίνειν πρόσωπον, ἤν τι μὴ ζητῇ κακόν.
Μόνην δὲ πασῶν οἶδ’ ἐγὼ σ’ Ἑλληνίδων,
εἰ μὲν τὰ Τρώων εὐτυχοῖ, κεχαρμένην,
εἰ δ’ ἥσσον’ εἴη, συννέφουσαν ὄμματα,
Ἀγαμέμνον’ οὐ χρῄζουσαν ἐκ Τροίας μολεῖν.
Καίτοι καλῶς γε σωφρονεῖν παρεῖχέ σοι·
ἄνδρ’ εἶχες οὐ κακίον’ Αἰγίσθου πόσιν,
ὃν Ἑλλὰς αὑτῆς εἵλετο στρατηλάτην·

Ἑλένης δ᾽ ἀδελφῆς τοιάδ᾽ ἐξειργασμένης
ἐξῆν κλέος σοι μέγα λαβεῖν· τὰ γὰρ κακὰ
παράδειγμα τοῖς ἐσθλοῖσιν εἴσοψίν τ᾽ ἔχει.
Εἰ δ᾽, ὡς λέγεις, σὴν θυγατέρ᾽ ἔκτεινεν πατήρ,
ἐγὼ τί σ᾽ ἠδίκησ᾽ ἐμός τε σύγγονος;
Πῶς οὐ πόσιν κτείνασα πατρῴους δόμους
ἡμῖν προσῆψας, ἀλλ᾽ ἐπηνέγκω λέχει
τἀλλότρια, μισθοῦ τοὺς γάμους ὠνουμένη,
κοὔτ᾽ ἀντιφεύγει παιδὸς ἀντὶ σοῦ πόσις
οὔτ᾽ ἀντ᾽ ἐμοῦ τέθνηκε, δὶς τόσως ἐμὲ
κτείνας ἀδελφῆς ζῶσαν; Εἰ δ᾽ ἀμείψεται
φόνον δικάζων φόνος, ἀποκτενῶ σ᾽ ἐγὼ
καὶ παῖς Ὀρέστης πατρὶ τιμωρούμενοι.
Εἰ γὰρ δίκαι᾽ ἐκεῖνα, καὶ τάδ᾽ ἔνδικα.
[Ὅστις δὲ πλοῦτον ἢ εὐγένειαν εἰσιδὼν
γαμεῖ πονηρὰν μῶρός ἐστι· μικρὰ γὰρ
μεγάλων ἀμείνω σώφρον᾽ ἐν δόμοις λέχη.]
Χο. Τύχη γυναικῶν ἐς γάμους. Τὰ μὲν γὰρ εὖ,
τὰ δ᾽ οὐ καλῶς πίπτοντα δέρκομαι βροτῶν.

g. De list van Elektra (r. 1102-1146)

Κλ. Ὦ παῖ, πέφυκας πατέρα σὸν στέργειν ἀεί.
Ἔστιν δὲ καὶ τόδ᾽· οἱ μέν εἰσιν ἀρσένων,
οἱ δ᾽ αὖ φιλοῦσι μητέρας μᾶλλον πατρός.
Συγγνώσομαί σοι· καὶ γὰρ οὐχ οὕτως ἄγαν
χαίρω τι, τέκνον, τοῖς δεδραμένοις ἐμοί.
Οἴμοι τάλαινα τῶν ἐμῶν βουλευμάτων·
ὡς μᾶλλον ἢ χρῆν ἤλασ᾽ εἰς ὀργὴν πόσει.
Ηλ. Ὀψὲ στενάζεις, ἡνίκ᾽ οὐκ ἔχεις ἄκη.
Πατὴρ μὲν οὖν τέθνηκε· τὸν δ᾽ ἔξω χθονὸς
πῶς οὐ κομίζῃ παῖδ᾽ ἀλητεύοντα σόν;
Κλ. Δέδοικα· τοὐμὸν δ᾽, οὐχὶ τοὐκείνου σκοπῶ.
Πατρὸς γάρ, ὡς λέγουσι, θυμοῦται φόνῳ.
Ηλ. Τί δ᾽ αὖ πόσιν σὸν ἄγριον εἰς ἡμᾶς ἔχεις;
Κλ. Τρόποι τοιοῦτοι· καὶ σὺ δ᾽ αὐθάδης ἔφυς.
Ηλ. Ἀλγῶ γάρ· ἀλλὰ παύσομαι θυμουμένη.
Κλ. Καὶ μὴν ἐκεῖνος οὐκέτ᾽ ἔσται σοι βαρύς.
Ηλ. Φρονεῖ μέγ᾽· ἐν γὰρ τοῖς ἐμοῖς ναίει δόμοις.
Κλ. Ὁρᾷς; Ἀν᾽ αὖ σὺ ζωπυρεῖς νείκη νέα.
Ηλ. Σιγῶ· δέδοικα γάρ νιν ὡς δέδοικ᾽ ἐγώ.
Κλ. Παῦσαι λόγων τῶνδ᾽. Ἀλλὰ τί μ᾽ ἐκάλεις, τέκνον;
Ηλ. Ἤκουσας, οἶμαι, τῶν ἐμῶν λοχευμάτων·
τούτων ὕπερ μοι θῦσον - οὐ γὰρ οἶδ᾽ ἐγώ -
δεκάτην σελήνην παιδὸς ὡς νομίζεται.
Τρίβων γὰρ οὐκ εἴμ᾽, ἄτοκος οὖσ᾽ ἐν τῷ πάρος.
Κλ. Ἄλλης τόδ᾽ ἔργον, ἥ σ᾽ ἔλυσεν ἐκ τόκων.
Ηλ. Αὐτὴ ᾿λόχευον κἄτεκον μόνη βρέφος.
Κλ. Οὕτως ἀγείτων οἶκος ἵδρυται φίλων;
Ηλ. Πένητας οὐδεὶς βούλεται κτᾶσθαι φίλους.

Κλ. Σὺ δ᾽ ὧδ᾽ ἄλουτος καὶ δυσείματος χρόα
λεχὼ νεογνῶν ἐκ τόκων πεπαυμένη;
᾽Αλλ᾽ εἶμι, παιδὸς ἀριθμὸν ὡς τελεσφόρον
θύσω θεοῖσι. Σοὶ δ᾽ ὅταν πράξω χάριν
τήνδ᾽, εἶμ᾽ ἐπ᾽ ἀγρὸν οὗ πόσις θυηπολεῖ
Νύμφαισιν. ᾽Αλλὰ τούσδ᾽ ὄχους, ὀπάονες,
φάτναις ἄγοντες πρόσθεθ᾽· ἡνίκ᾽ ἂν δέ με
δοκῆτε θυσίας τῆσδ᾽ ἀπηλλάχθαι θεοῖς,
πάρεστε· δεῖ γὰρ καὶ πόσει δοῦναι χάριν.
(De dienaren van Klytaimestra nemen de wagen en gaan weg.)
Ηλ. Χώρει πένητας ἐς δόμους· φρούρει δέ μοι
μή σ᾽ αἰθαλώσῃ πολύκαπνον στέγος πέπλους.
Θύσεις γὰρ οἷα χρή σε δαίμοσιν θύῃ.
(Klytaimestra gaat het huis van Elektra binnen.)
Κανοῦν δ᾽ ἐνῆρκται καὶ τεθηγμένη σφαγίς,
ἥπερ καθεῖλε ταῦρον, οὗ πέλας πεσῇ
πληγεῖσα· νυμφεύσῃ δὲ κἀν ῞Αιδου δόμοις
ᾧπερ ξυνηῦδες ἐν φάει. Τοσήνδ᾽ ἐγὼ
δώσω χάριν σοι, σὺ δὲ δίκην ἐμοὶ πατρός.
(Elektra gaat haar huis binnen.)

16 EXODOS (r. 1172-1359): WAT NU?

b. Deus ex machina (r. 1238-1291)

ΚΑΣΤΩΡ

Ἀγαμέμνονος παῖ, κλῦθι· δίπτυχοι δέ σε
καλοῦσι μητρὸς σύγγονοι Διόσκοροι,
Κάστωρ κασίγνητός τε Πολυδεύκης ὅδε.
Δεινὸν δὲ ναυσὶν ἀρτίως πόντου σάλον
παύσαντ᾽ ἀφίγμεθ᾽ Ἄργος, ὡς ἐσείδομεν
σφαγὰς ἀδελφῆς τῆσδε, μητέρος δὲ σῆς.
Δίκαια μέν νυν ἥδ᾽ ἔχει, σὺ δ᾽ οὐχὶ δρᾷς.
Φοῖβος δέ, Φοῖβος - ἀλλ᾽ ἄναξ γάρ ἐστ᾽ ἐμός,
σιγῶ· σοφὸς δ᾽ ὢν οὐκ ἔχρησέ σοι σοφά.
Αἰνεῖν δ᾽ ἀνάγκη ταῦτα· τἀντεῦθεν δὲ χρὴ
πράσσειν ἃ Μοῖρα Ζεύς τ᾽ ἔκρανε σοῦ πέρι.
Πυλάδῃ μὲν Ἠλέκτραν δὸς ἄλοχον ἐς δόμους,
σὺ δ᾽ Ἄργος ἔκλιπ᾽· οὐ γὰρ ἔστι σοι πόλιν
τήνδ᾽ ἐμβατεύειν, μητέρα κτείναντι σήν.
Δειναὶ δὲ Κῆρές <σ᾽> αἱ κυνώπιδες θεαὶ
τροχηλατήσουσ᾽ ἐμμανῆ πλανώμενον.
Ἐλθὼν δ᾽ Ἀθήνας Παλλάδος σεμνὸν βρέτας
πρόσπτυξον· εἴρξει γάρ νιν ἐπτοημένας
δεινοῖς δράκουσιν ὥστε μὴ ψαύειν σέθεν,
γοργῶφ᾽ ὑπερτείνουσα σῷ κάρᾳ κύκλον.
Ἔστιν δ᾽ Ἄρεώς τις ὄχθος, οὗ πρῶτον θεοὶ
ἕζοντ᾽ ἐπὶ ψήφοισιν αἵματος πέρι,
Ἁλιρρόθιον ὅτ᾽ ἔκταν᾽ ὠμόφρων Ἄρης,
μῆνιν θυγατρὸς ἀνοσίων νυμφευμάτων,

πόντου κρέοντος παῖδ᾽, ἵν᾽ εὐσεβεστάτη
ψήφου βεβαία τ᾽ ἐστὶν ἐκ τούτου θέσις.
Ἐνταῦθα καὶ σὲ δεῖ δραμεῖν φόνου πέρι.
Ἴσαι δέ σ᾽ ἐκσώσουσι μὴ θανεῖν δίκῃ
ψῆφοι τεθεῖσαι· Λοξίας γὰρ αἰτίαν
ἐς αὑτὸν οἴσει, μητέρος χρήσας φόνον.
Καὶ τοῖσι λοιποῖς ὅδε νόμος τεθήσεται,
νικᾶν ἴσαις ψήφοισι τὸν φεύγοντ᾽ ἀεί.
Δειναὶ μὲν οὖν θεαὶ τῷδ᾽ ἄχει πεπληγμέναι
πάγον παρ᾽ αὐτὸν χάσμα δύσονται χθονός,
σεμνὸν βροτοῖσιν εὐσεβέσι χρηστήριον.
Σὲ δ᾽ Ἀρκάδων χρὴ πόλιν ἐπ᾽ Ἀλφειοῦ ῥοαῖς
οἰκεῖν Λυκαίου πλησίον σηκώματος·
ἐπώνυμος δὲ σοῦ πόλις κεκλήσεται.
Σοὶ μὲν τάδ᾽ εἶπον. Τόνδε δ᾽ Αἰγίσθου νέκυν
Ἄργους πολῖται γῆς καλύψουσιν τάφῳ.
Μητέρα δὲ τὴν σὴν ἄρτι Ναυπλίαν παρὼν
Μενέλαος, ἐξ οὗ Τρωϊκὴν εἷλε χθόνα,
Ἑλένη τε θάψει· Πρωτέως γὰρ ἐκ δόμων
ἥκει λιποῦσ᾽ Αἴγυπτον οὐδ᾽ ἦλθεν Φρύγας·
Ζεὺς δ᾽, ὡς ἔρις γένοιτο καὶ φόνος βροτῶν,
εἴδωλον Ἑλένης ἐξέπεμψ᾽ ἐς Ἴλιον.
Πυλάδης μὲν οὖν κόρην τε καὶ δάμαρτ᾽ ἔχων
Ἀχαιΐδος γῆς οἴκαδ᾽ ἐκπορευέτω,
καὶ τὸν λόγῳ σὸν πενθερὸν κομιζέτω
Φωκέων ἐς αἶαν καὶ δότω πλούτου βάθος.
Σὺ δ᾽ Ἰσθμίας γῆς αὐχέν᾽ ἐμβαίνων ποδὶ
χώρει πρὸς ὄχθον Κεκροπίας εὐδαίμονα.

Πεπρωμένην γὰρ μοῖραν ἐκπλήσας φόνου
εὐδαιμονήσεις τῶνδ᾽ ἀπαλλαχθεὶς πόνων.